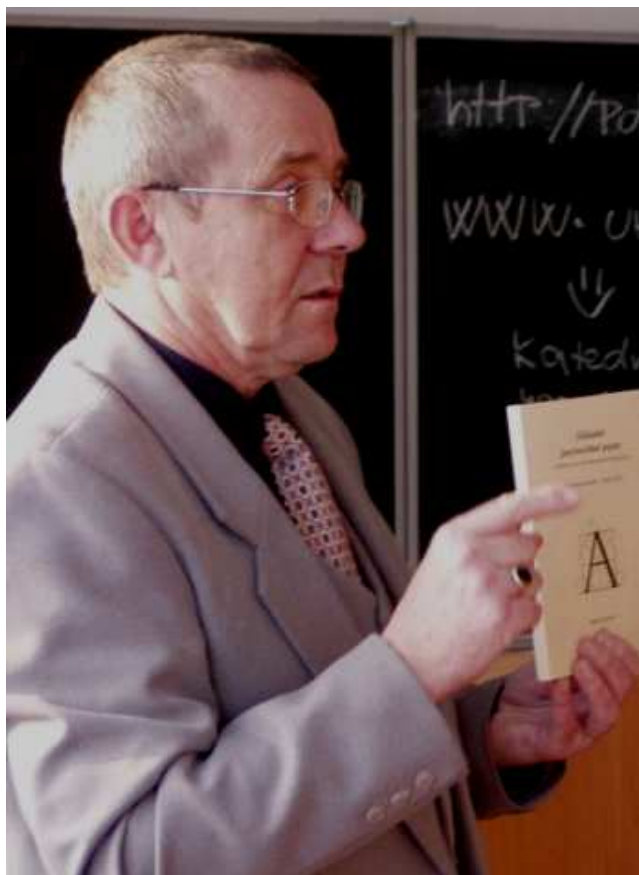

Jiří Z e m a n (Hradec Králové)

ŽIVOTNÍ JUBILEUM DOC. SVATOPLUKA PASTYŘÍKA

Mezi sedmdesátníky se v letošním roce zařadil pracovník katedry českého jazyka a literatury Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové doc. PhDr. Svatopluk Pastyřík, Ph.D.

S. Pastyřík se narodil 21. února 1944 ve Zlíně, své mládí však prožil v městečku Tlumačov, jemuž roku 2003 věnoval soubor článků Onomastické a jiné příspěvky k historii Tlumačova. Po maturitě na Jedenáctileté střední škole v Otrokovicích (1961) studoval na filozofické fakultě Palackého univerzity v Olomouci obor čeština-ruština (1961–1966). Mezi jeho učitele patřili František Kopečný, Miroslav Komárek, Oldřich Králík, Edvard Lotko, didaktička Vlasta Podhorná či Jiří Daňhelka. Vzbudili jubilantův zájem o vývoj jazyka a slavistiku, získal od nich také solidní základy komparační lingvistiky. S olomouckou univerzitou spolupracoval i po promoci: zde získal titul PhDr. (1981), ukončil doktorandské studium Ph.D. (2000), habilitoval se a byl jmenován docentem pro obor současný český jazyk (2002).

Po vojenské službě působil S. Pastyřík jako středoškolský učitel na východočeských středních školách – Střední průmyslové škole železniční v Letohradě (1967–

1971), Střední průmyslové škole textilní ve Dvoře Králové nad Labem (1971–1972), Střední pedagogické škole v Seči (1972–1978) a Středním odborném učilišti chemickém v Pardubicích (1978–1979). Na nich získal pedagogické zkušenosti, které později zúročil jako vysokoškolský učitel: roku 1979 nastoupil jako odborný asistent na katedru českého jazyka a literatury Pedagogické fakulty v Hradci Králové a její potřeby nasměrovaly jubilentovu vědeckou i pedagogickou orientaci na dílčí složku teorie vyučování českému jazyku – didaktiku slohové výchovy. Pro výuku shromáždil bohatý korpus písemných slohových prací žáků a studentů různých typů škol; část tohoto souboru metodicky uspořádal a publikoval.¹⁾ Svou koncepci didaktiky slohové výchovy jako výchovy k psané i mluvené komunikaci představil v publikacích orientovaných teoreticky,²⁾ ale i v pracích obsahujících praktické zkušenosti z výuky slohu.³⁾

Od konce 80. let se S. Pastyřík zabývá onomastikou. Zpočátku se věnoval literární onomastice (jména postav v moderních českých pohádkách, funkce hypokoristik v uměleckém textu, onomastika v lidové slovesnosti) a jejím didaktickým aspektům.⁴⁾ Největší pozornost však věnuje antroponymům, a to ze synchronního i diachronního hlediska. Od počátku 90. let vedl výzkum zaměřený na užívání hypokoristik žáků a studentů ve východních Čechách.⁵⁾ V centru jeho zájmu je zejména fungování hypokoristik ve společenské komunikaci. Dovršením Pastyříkovy onomastické orientace je monografie,⁶⁾ v níž analyzuje hypokoristika z onomastických, komunikačních a sociálních pohledů, řeší i metodologické problémy výzkumu a onomastickou terminologií.

S onomastikou je úzce spojena i jubilentova činnost pedagogická. Vytvořil na katedře jedno z českých center moderního onomastického výzkumu, do jehož činnosti zapojil také studenty: od poloviny 90. let vedl onomastické semináře, jejichž konkrétním výsledkem jsou studentské sborníky *Opera studiosorum Universitatis Reginae-*

¹⁾ S. Pastyřík, *Materiály pro semináře z didaktiky slohové výchovy I, II*, Hradec Králové 1990, 1993.

²⁾ S. Pastyřík, *Selecta didactica*, Hradec Králové 2005.

³⁾ S. Pastyřík, *Didaktický inspiromat pro budoucí středoškolské češtináře*, Hradec Králové 2008.

⁴⁾ S. Pastyřík, *Vlastní jména v literatuře a škola*, Hradec Králové 2000.

⁵⁾ J. Bartůňková – S. Pastyřík, *Die Erforschung der Hypokoristika an der Pädagogischen Hochschule in Hradec Králové*. In: D. Kremer – M. G. Arcamone (eds.), *Onomastik. Band 1: Chronik, Namenetymologie und Namengeschichte, Forschungsprojekte*, Tübingen 2002, s. 199–202.

⁶⁾ S. Pastyřík, *Studie o současných hypokoristických podobách rodných jmen v češtině*, Hradec Králové 2003.

gradecensis. Pro potřeby výuky vydal soubor textů,⁷⁾ který se setkal se zájmem i na jiných vysokých školách. Spolupodílel se na organizaci 3. onomastické konference a 5. semináře Onomastika a škola (1993) a Celostátního onomastického semináře s mezinárodní účastí Onomastika a škola 8 (2008), které se uskutečnily v Hradci Králové; jako editor významně přispěl k vydání konferenčních sborníků. Od roku 1994 je členem Onomastické komise.

Svou slavistickou orientaci S. Pastyřík uplatnil nejen ve vědecké práci, ale také při výuce slovanských jazyků pro bohemisty. Pro výuku připravil učebnici polštiny:⁸⁾ působil jako lektor češtiny na PWSZ (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa) ve Valbřichu (1994–2001) a na opolské univerzitě (1997–1998). Roku 2000 rozšířil svůj zájem na lužickou srbštinu a vydal v českých podmínkách ojedinělou publikaci věnovanou lužičtině a lužické kultuře.⁹⁾ Studentům i širší veřejnosti jsou věnována skripta věnovaná základní lingvistické terminologii,¹⁰⁾ která se dočkala dalších dvou vydání, a úvodu do bohemistického studia.¹¹⁾

S vědeckou činností S. Pastyříka souvisí jeho rozsáhlá recenzní činnost. Vedle českých publikací se zaměřuje hlavně na onomastické a konfrontační práce z rusistiky, slovistiky a polonistiky. Je autorem řady posudků doktorských prací.

Jubilantova vědecká činnost byla vždy úzce spojena se školskou praxí. Přednáší v okresních pedagogických střediscích pro učitele českého jazyka a od nich získává zpětnou vazbu pro svou didaktickou práci. Několik let připravoval jazykové koutky pro královéhradecké studio Českého rozhlasu.¹²⁾

Své literární a divadelní zájmy uplatnil S. Pastyřík při vedení recitačních kroužků. Úspěšné bylo zejména Amatérské recitační studio (ARS), které působil při královéhradecké Pedagogické fakultě v letech 1983–1989.¹³⁾

I po odchodu do důchodu S. Pastyřík spolupracuje s Katedrou českého jazyka a literatury Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové jako externista. Do dalších let mu přejeme pevné zdraví, hodně radosti a pracovních úspěchů.

⁷⁾ S. Pastyřík, Sbíрка užitečných materiálů pro onomastické semináře, Hradec Králové 2005.

⁸⁾ S. Pastyřík – M. Balowski, Česko-polské materiály pro seminář slovanské filologie, Hradec Králové 1994.

⁹⁾ S. Pastyřík, Witajće do Łužicy. Úvod do horní lužické srbštiny, Hradec Králové 2002.

¹⁰⁾ S. Pastyřík, Základní jazykové pojmy, Hradec Králové 1985.

¹¹⁾ S. Pastyřík, Úvod do studia bohemistiky, Hradec Králové 2009.

¹²⁾ Jejich výběr tvoří základ publikace S. Pastyřík, Rozhovory o češtině, Liberec 2012.

¹³⁾ Zkušenosti s výcvikem recitátorů zúročil – vedle výuky kultury mluveného projevu – v příručce: S. Pastyřík, Cvičebnice mluveného projevu pro učitele, Hradec Králové 2006.